

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

A Debreceni Protestáns Lap
könyvnyomdája Debrecen,
Nyomtató-utca 9. sz. A hova a
lap szétküldésére vonatkozó fel-
szólamlások küldendők. Minden-
nemű nyomdai munkákat felvál-
lalunk és jutányos áron végezzük.

Megjelen hetenként egyszer szombaton, másfél íven.

Előfizetési ár: egész évre 12 korona, félévre 6 korona.

Hirdetések jutányos áron közöltetnek.

Egyes szám ára 30 fillér.

A szerkesztőség és kiadóhivatal
Debrecen, Nyomtató-utca 9. sz.
A hova a lap szellemi és anyagi
ügyeire vonatkozó összes közle-
mények, kéziratok, előfizetési
és hirdetési díjak küldendők.

Betük a templom ajtón.

A pápa és a császár egész világ ura:
S fölcsattog, im, az irás a templom
[kapura.

Az a ki fölszegezte, bár egyszerű barát,
Indítja forradalmak földrázó viharát.

Azóta pápa, császár hatalma egyre fogy.
A multat visszahozni már nem lehet
[sehogy.

Nő a parányi templom, magasra, mint
[az ég
És rajta az igazság csillag betűkkel ég.

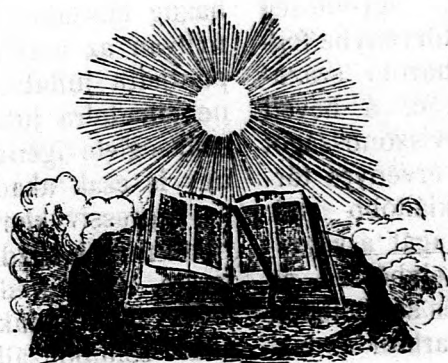
Csodálatos betük ti: fennen lobogjatok!
Ébrednek mindenütt már börtönben a
[rabok.

Bilincsek tördelöznek, rozsdás a régi zár,
A néptenger morajlik, sikongavészmadár.

Zábortüzek az égen, komor csillagzatok:
Tavaszt a vén világnak, csak tavaszt
[hozzatok!

Az Ur, a mint ígérte visszafog jönni még.
Mert Krisztus a Szabadság és a
[Zestvériség.

Jánosi Zoltán.

A tettek éve.

1908. jubilaris év. Három százados évfordulója a bécsi béke becikkelyezésének. Nagy Bocskay fejedelem vívmányaira 1608 tette reá a koronát. Három század vonult el azóta az alkotmányos Magyarország fölött; hatalmas erőszaktekkel, merész kísérletekkel, mártíromságos önfeláldozással szolgálták a nemzet jobbjai a nagy célt, a miért Bocskay zászlói lobogtak, a minek körvonalait tartalmazza az 1608 évi törvényhozás, és a céltől: a bevett vallásfelekezetek közötti tökéletes viszonyosság és egyenlőség állapotától még mindig messze vagyunk.

A 300 esztendő letorgása alatt keltek és szálltak a nagy célnak esélyei, a haladás és visszafejlődés tényezőinek erő-aránya szerint. A haladás tényezőinek: a protestans egyházaknak küzdelmeiből egy gyönyörű törvény tagadhatlansága sugárzik elé, oda állítva bennünket a nemzeti érdem fényező fókuszába; vallás szabadságunk és az alkotmányos szabadság közös sorsának törvénye. Ugyan azok voltak amannak is, emennek is ellenségei... mi nem voltunk soha, ugyanazok voltak amannak is ennek is barátai, védői, hősei... mi ott voltunk mindig ezek között, vagy tán még jobban mi voltunk azok és voltak közöttünk, velünk mások is. A hazát mi édes anyának tekintettük és aként szolgáltuk, szerettük, ha bár a velünk bánás más viszonyra engedett és enged következtetés. Érdemünkkel nem hozakodnánk elő soha, ha csak közel járt volna is hozzánk a méltatás, de így, mikor távol jár tőlünk, mikor csak szegényes, méla sugáiraival lopva tekint be hozzánk az ablakon, kénytelenek vagyunk az utcára kiállani a fényes nappalon és itt mutogatni meg sebhelyeinket hogy adjanak reá elfedő ruhát, kénytelenek vagyunk perelni a kötelezvényt, melybe szolgálatunkat beleírta a történelem, de a melyért az állam nem fizeti a méltányos ellenszolgáltatást.

A szabadelvűség, szabadság, egyenlőség klasszikus kora, az 1848-as idők törvénybe foglalták azt a célt, a minek immár három százados története van. Az 1848 XX. t. c. a bevett vallásfelekezetek között a tökéletes viszonyosságot és egyenlőséget állapítja meg. Élő, érvényes törvény. Végrehajthatlansága annál kiáltóbb vád, minél közelebbi rokonnak állítja magát a végrehajtó hatalom a torráshoz, melyből ez az alkotás is fakadt. A törvény szent és sérthetetlen miként a király, a kinek meg kell tartani és tar-

tatnia azt. Ki tudna tehát joggal ellentmondani a végrehajtás követelésének? Joggal senki sem. De hát a szabadelvűség, a szabadság és egyenlőség ellenségei nem is ezzel a fegyverrel küdenek. Ők a visszaélés, az abusus megcsontosodott tényeire támaszkodnak s a joggal, törvényvel szemben az ennek ellenére megmaradt vagy kifejtett közjogi és gazdasági hatalmat szegeznek. Ezekkel a tényezőkkel kell számolnia a mi küzdelmünknek. Ezek a tényezők hatalmasak, annál is inkább, mert nemzetközi kapcsolat is erősíti őket. Van azonban a nemzetközi kapcsolatnál egy elevenebb, hatékonyabb tényező, a mely teljes erejében kifejtve, mint a múltban leküzdötte úgy a jövőben is le fogja küzdeni amazt. Ez a tényező a nemzeti kapcsolat. Ezt kell megteremteni hazánk határain belül az összes szabadelvű elemek között s a nemzeti szabadelvűség erős táborával az 1848 XX. t. c. végrehajtását kioroltetni.

Az O. R. L. E. megtette erre nézve a kezdeményezést, a mikor programjába felvette egyfelől az 1848. XX. t. c. végrehajtásának követelését, más felől egy Országos Prot. Szövetség létesítését. Innen már csak egy lépés van egy antiklerikális szabadelvű nemzeti szövetség megalakulásához, a mely a felekezeti excludivitástól eltekintve felölelné közös akcióra az összes homogén elemeket.

Az 1848. XX. t. c. teljes és tökéletes végrehajtására irányuló küzdelmet állandóan folytatnunk kell és soha sem engedni hogy az a látszat támadjon, mintha a nagy egész egyes részének megvalósulása az egészért folytatott munkába szünetet hozna be. Ennek a törvénynek teljes és tökéletes végrehajtása nélkül jogegyenlőség, felekezeti állandó béke Magyarországon nem lehet. A ki jogegyenlőséget és felekezeti békét akarja, a törvény végrehajtását kell először akarania, és nem szabad visszarettennie attól a csatározástól, a mi az érvényesítéshez elkerülhetlenül megkivántatik, mert a rövid heves viszályt hosszú valódi béke fogja követni, míg így a béke hazug látszata mellett állandóan dul titkon és nyilván az emésztő viszály, a sikertelenség holt pontjaira juttatva sok nemes törekvést, melyeknek diadalra jutását közéletünk számtalan égető szükséglete igényeli. Békességet hirdetni ma már úgy is csak akadémikus foglalkozás. A szervezeti és aggressiv klerikalizmus úgy is oda kényszerített már a küzdelem legelemibb, leggyakorlatibb terére, a hol védekezni kell és a hol a béke fehér zászlójának a lobogtatásával csak a megadást szimbolizálhatjuk ellenségünk előtt, de nem

azt a békét, a mely mindkét oldalon a viszonyosság és egyenlőség törvénye szerint kielégített jogos igényekre támaszkodik. A „si vis pacem para bellum“ elve parancsoló szükséggel áll ellőttünk, a mikor már ellenségeink el is készültek a háborura és mind vakmerőbb támadásaikkal lételünket veszélyeztetik. A tettek éve elérkezett, ha meg nem tudjuk mérni a veszély nagyságát és erőnk kifejtésének mértékét annak leküzdéséhez nem alkalmazzuk minél előbb, akkor szomorú romlásunk rohamosan halad a közel vég felé.

Az O. R. L. E. elnöksége az elmúlt hét folyamán küldte szét az összes protestáns egyházmegyék espereseihez azt a két határozatot, a mely az O. R. L. E. alakuló közgyűlésének az 1848 XX. t. c. végrehajtása és a lelkészi fizetések rendezésének kérdésében elfoglalt álláspontját tartalmazza.

E két fontos kérdés tehát a tavaszi egyházmegyei közgyűlések és lelkészértekezletek elé kerül. Itt kell hozzáadni a határozatokhoz az egyetemes támogatás és csatlakozás erejét, hogy aztán felsőbb egyházi hatóságaink hozzájárulását és kieszközölve az egységes akarat imponáló hatásával állhassunk elé.

Az O. R. L. E. alakuló közgyűlése jónak látta az 1848. XX. t.-c. és a lelkészi fizetések rendezésének kérdését külön választva is bocsátani az érvényesülés útjára; azon okból, hogy a lelkészi fizetések törvénykönyvünkben már megállapított mértékének megvalósítása ne kötéssé hozzá az 1848. XX. t.-c. végrehajtásának esélyéhez; mert így az óriási borderejű kérdés elé tornyosuló akadályok leküzdésének esetleges hosszú ideje alatt lelkészeinknek a mostani nyomoruságos anyagi viszonyok között kellene sanyalódnia, míg a fizetésrendezés kérdésének külön megoldása — ha igazán akarjuk és követeljük — rövid időn belül lehető; hogy tehát ne késleltessük ezt amaz által.

Egyházi hatóságaink, vezérférfiainak, sőt az ellentáborban is egyesek elismerik, hogy az 1600 koronás kongrua a megváltozott életviszonyok mellett egy lekipásztor családjának nem hogy rangszerű, de legmérsékeltbb igényü ellátására sem elég. A kongruális összeg csekélységét csak kiáltóbbá teszi a hasonló qualificációjú állások átlagos javadalmának emelkedése. A hasonló qualificációjú állások átlagos javadalma hozzávetőleges átlagban 3500 korona. Ennek felelne meg körülbelül s 2400 kor. lelkészi fizetés a korpótlék közép összegét és a természetbeli lakás értékét is beszámítva. Ehez a javadalomhoz lelki-

pásztorainknak nemcsak az összehasonlítás folytán, hanem a király által szentesített egyházi törvényünk alapján is kétségtelen igénye van. Ezt sürgetni nemcsak jogunk, hanem kötelességünk, nemcsak magunk, hanem egyházunk érdekében is. Látjuk ugyanis, hogy a nehéz anyagi helyzet, mint tereli el akárhány lelkészársunkat, hivatásának szent foglalkozásától, látjuk, hogy erejének javát beleadva a mindennapi kenyér utáni küzdelem kényszerű gondjaiba, mint veszíti el lassanként lelke az idealizmus himpóráját; látjuk, mint vágja be utját a szegénység az együttes védekezés, az együttes épülés és előhaladás lehetőségének. Am kicsinyeljük le az anyagi megélhetés tisztességes mértéke utáni vágyakozást, gáncsolják a küzdelmet, mely annak megvalósítása felé tör, nekünk ez egyik főgondunk kell, hogy legyen, tudván azt, hogy kellő anyagi erő nélkül a lélek versenyében sem kurrálhatunk. A kenyér fekete gondja ott ül a vágatni vágyó lovas mögött, nem a gyorsítás pozitív, hanem a szomorú visszatartás negatív erejével.

Az Ur Jézus óvni akart minden hibás szentségre törekvéstől; a mikor a követőinek földi hivatását hangsúlyozza a hegyi predikációban. A földi istenország kiépítése itt alant a felhők alatt kell, hogy megelőzze azt a legtökéletesebbet, mely az utolsó ítélet után ott a felhők felett eljövend. Itt a gyakorlati keresztyénség küzd terén számot kell vetni minden tényezővel, a mi testi és lelki életünk együttes tökéletesbedésére nézve előre vivő hatással lehet s minden ilyet megragadni és végeredményben Isten dicsőségére használni fel, egy a tisztas megélhetés anyagi feltételei is.

Ha lelkészársaink mindazok, a kiknek közvetlen érdekében vagyon, mind azok, a kiket erre a testvéri összetartozzadság nemes érzése kötelez, igazán akarják, ha egyházi hatóságaink jóakarásával találkozunk — a mit kellőnk sem szabad — akkor nem állhatja semmi sem utját, hogy a törvényben biztosított s ő felsége által is jóváhagyott fizetés minimum és korpótlék már az 1909. évi állami költségvetésbe felvételük s ez az által a magyar kulturának és alkotmányának annyi fényes szolgálatot tett református lelkészi kar nyerjen — ha egyebet nem — humánus méltatást. A mit nekünk a nemzet ad, az mind a nemzet javára háramlik vissza.

Az O. R. L. E. vezetni fogja teljes odaadással és buzgósággal az akciót, kérjük a segítséget minden oldalról. A legkevesebb, a mit

a tettek évétől elvárhatunk: a Protestáns Szövetség megalkotása és ez által a kifelé való hatóság védelem; az 1848. XX. t.-c. végrehajtásának mikéntjébe leendő egyértelmű megállapodás és annak az égető sebnek begyógyítása, a mit lelkészeink szomorú anyagi helyzete tár elénk.

1908. jubiláris év Ha alkotott a háromszáz év előtti; alkotni illő ennek is. Ünnepejük megméltó cselekedetekkel; hazánk s — a mi ezzel egy testté összeforrt — egyházunk javára szolgáló cselekedetekkel. Ha pozitív buzgóság nem lenne bennünk adjon erőt, parancsoljon cselekvést legalább a fenyegető veszély.

Dr. Baltazár Dezső.

Egy új próféta.

Felment az oszlopálló szentek ázsiója. Stilita Simonnak és társainak új szószólóik akadtak. Egyenesen a Nagy Konstantin utáni századok ellenzékének visszhangjaként, a világ, a test, a fényűzés és a civilizáció megtagadását prédikálják.

Akár csak az arannyal beborított oltárok és fényben, hatalomban uszó papság korát élők, még a mi soraink közül is azt hirdetik, hogy eltértünk az igaz krisztianizmus eszményétől és a mi papságunk is csak anyagi javakat és élvezeteket keres.

Egy röpirat küldetett be hozzánk,* mely a mi fizetésrendezési törekvéseinkkel szemben az egyház pusztulását és a testet, világot megtagadó szerzetes morált hirdeti.

Az a baj, hogy „papjaink kongruát kapnak“. „Az éhesek, az ok nélkül jajgatók.“ És még az sem elég, a mit nekik gonosz számitásból az állam megadott. 2400 koronás alapfizetést sürgetnek, még hozzá korpótlékokat. És még testületileg. Mily eltévelyedés. A Megváltó csak az Istennek országát és annak igazságát prédikálta. Ez igazságokhoz lettünk mi hűtelenek. Ezért menten „el is seprendi a magyar protestáns egyházat a tomboló vihar, mint hitvány szemetet.“ No, no. Az O. R. L. E. igaz, hogy a lelkészfi-

* Két helyről is megkaptuk e röpiratot, mely „Tanulmány a magyar prot. egyház kongruájának horderejéről a tiszta krisztianizmus szempontjából“ címet viseli s mely Jóba Elek nyiregyházi nyomdájából került ki. Az egyik beküldő *Andrássy Kálmán*nak tulajdonítja e tanulmányt. Ezt a nézetet azonban határozottan tévedésnek kell tartanunk. Az *Andrássy* szavai és eszméi ugyan felcsendülnek ebben a dolgozatban, de nem az ő lelke, s az igaz egyénisége, melyet akkor is megbecsültünk, ha szinte a dologban ellentünk is foglal állást. Szerk.

zetések rendezését is a napirendre tűzte s ennek de a vallásos egyenlőségnek és viszonyosságának érdekében is, a 47. XX. t.-c. végrehajtását sürgeti.

Lám milyen bűnös eltévelyedés. A Krisztus mást tanított. Az egyház s abban a lelkesítő kar hivatása egész más. Munkálni az embervilág boldogságát. Szolgálni ingyen, vagy legalább is „megelégedve azzal a kevéssel, a mit a hívek adnak a magok jószántukból, munkálkodásainkért az Ur szőlőjében.“

De hiába „a papság éhes s a tulhajtott anyagiasság, a modern civilizációnak e fattyuhajtását, magyar papságunkat is az utóbbi időkben nagyon megkörnyékezte.“ Igen „a fényűzés ételben, italban, ruházkozásban általában minden anyagi értékekben; annyira megrontotta, hogy már nem csak kérték, de követelték is azt a kongruát, mit az államhatalom szívesen meg is adott nekik“ s hogy „papságunknak felénél több jajgatott, persze minden jogos ok nélkül.“

Micsoda kemény beszédek ezek? ki hallgathatná meg ezeket? Kicsoda különösen a mi sorainkból, midőn nyilvánvaló, hogy a szegénység kopogtat ajtónk előtt és papjaink valósággal nyomorognak?

Kik ezek az új próféták, a kik mást látnak, mint a mit mi mindnyájan látunk és érezzük s kik midőn mi tisztességes fizetést sürgetünk, előnkbe az állítólagos krisztianizmus eszményét és az oszlopálló szentek fanatizmusát szegzik?

Az igaz krisztianizmus, de hol tagadtuk mi meg annak az elveit? Hiszen szerzetesi hármast fogadalom nélkül a mi papjaink engedelmesekek, alázatosak, tisztességes házasságban élnek és a szegénység terheit eleitől kezdve hordozzák.

Az igaz krisztianizmust? de hiszen a Megváltó, kinek mellé botorul Tolsztojt helyezik, soha sem tanította a tisztességes élet, kenyérkeresés becstelenségét? A szenvedő a nyomorgó sokaság nyomorán isteni szíve megindult. Kenyeret adott az éhezőknek s a betegséget meggyógyította. A testet nem elvetette, hanem megdicsőítette.

Még midőn a kisértőt azzal utasította vissza, hogy *nemcsak kenyérrel él az ember*, akkor is elismerte, helybenhagyta, hogy az ember *kenyérrel is él*. Ha többet nem tudnánk felőle, akkor is megállapíthatnánk, hogy a test szükségéi iránt nem volt elfogult. Az a tanítás, mely a test és világ jogos igényeit lekicsinyeli, éhező paptársait meggyalázza: *nem krisztusi tanítás és így határozottan protestáns ellenes is*. Sőt egyenesen társadalom ellenes. Meghamisítja a munkáról és

annak jutalmáról szóló örök törvényeket. Megtagadja a szeretet elveit. Képmutató és mindenképen gonosz.

Vagy tán a mi papjaink többet követelnek, mint a mi isteni és emberi törvények szerint őket megilleti, többet, mint a mire hű és igaz szolgálattal megérdemolnek?

Vagy az baj, hogy az államtól kérik. De századok óta, kinek az érdekében dolgoznak, szenvednek és véreznek?

A magyarság nyelvét ők tartották fenn a néppel együtt. Az állam szabadságáért ők küzdöttek és véreztek első sorban. A miveltségnek, az irodalomnak, a tudománynak ők voltak bajnokai, tanítói és elterjesztői. A népet ők takargatták, nevelték, szenvedéseinél, örömeiben, életben, halálban ők állottak mellette őrt és ők élesztették lelkében a szent tüzet, a hitet s hirdették nekik a magasabb eszményeket.

Mind e szolgálatokat ma is végezik, hüen, odaadással. A hit erejével erősítik az erőtelent, békítik a békételent s vigasztalják a szomorkodókat, támogatják az elesetteket.

Dicső, nagy munka ez, méltó a nemzet, az emberiség halájára. Vének azért őket pellengérezni, a keresztyénség nagy eszméihez való hűlenséggel, durva anyagisággal vádolni.

Az meg világos eltévelyedés, mely az állami segítség elfogadása vagy további ki kérése miatt az egyház bukását hirdeti. Az egyház nem azzal lesz hűtlen hivatásához, hogy akár a társadalomtól, akár az egyháztól külső anyai segítséget vesz igénybe, hanem azzal, hogy nem hisz, nem prédikál, az elesett fel nem emeli, a tudatlant nem tanítja, az éhezőt meg nem elégíti a bűnöst meg nem igazítja, az idvesség utát nem mutatja.

És az a lelkész, ki e hivatását tisztességgel elvégezi, hiszen és aszerint él, az sem veszti el függetlenségét, még ha önmaga és éhező családja számára tisztességes megélhetést sürget.

Ellenszolgálatot ad érte. Nagyobbat mint az remélt s mindenképen jogos fizetés is. És mind addig, a míg a szolgálatot megadja, az a fizetés nem erkölcsstelen s nem jelenti a lelkészek függetlenségének végét.

Lám a kath. főpapság sok száz ezereket nyer s mégis tudja érvényesíteni egyháza igazait. Tudja még az állammal szemben is.

Ne lásson azért senki agyrémeket. Mi nem csavarhatjuk az emberiség haladását vissza az oszlop álló szentek korába.

S nem is mehetünk szembe az emberi ha-

ladással. Tolsztoj és társai a buddhizmust tetet megölő tanításait hirdetik. Igaz, hogy e mellett a munkára is alapítják hitvallásukat. Ezt a munkát megbecsüljük mi is, a népre nézve, melynek erőt kívánunk adni s melynek szerencsétlen sorsát őszinte törekvéssel kívánjuk javítani, de meg magunkra nézve is, midőn tisztességes megélhetést kérünk. Az emberiség haladására s e haladás tökéletesebbé tételére nézve pedig a Megváltó tanításaihoz ragaszkodunk. Nem kikapva, meghamisítva: teljes egészükben kívánjuk azokat megvalósítani. E haladásnak nem az eszköze, hogy jó szándékon alapuló fanatizmussal szükségünket a minimálisra le- srőfoljuk, hanem az, hogy becsületes igyekezettel és munkával embernek megfelelő és ember illő állapotokat vivjük ki magunknak is és a népnek is.

S kik azok, akik ebben minket és a Lelkészegyesületbe tömörült magyar ref. lelkészi kart gátolni akarnak? Álljanak nyiltan elé. Nem félünk törekvéseinket az igazi krisztianizmus mértéke alá állítani. Meg vagyunk győződve jó ügyünk igazságáról s visszautasítjuk azokat a vádakot, a melyekkel bennünket méltatlanul megvádolnak. Gonosz dolog, hogy ezt éppen hozzánk tartozóink, testvéreink teszik. S még gonoszabb, hogy az új próféták eljárásukat az egyház és a papság függetlenségével indokolják. Ez nagy szó. De ki veszélyezteti ezt a függetlenséget? Mi-é, a kik az anyagi gondok alól a lelkeket fel szeretnénk szabadítani, vagy ők-é, a kik a nélkül, hogy kibontakozásra más utat mutatnának, merő fanatizmusból az egyházat és a lelkészeket a nyomor karjaiba dobnák? El hát a hamis prófétákkal, akik hal helyett kigyóval, kenyér helyett kövekkel etetnének. El testvéri szeretet megtagadó fanatikussal. És el a képmutató szemforgató farizeusokkal.

dr. Ferenczy Gyula.

Első zsenge a prot. sajtóra.

„Isten juttassa győzelemre e törekvést“. Ezzel zárja be a mi esperesünk lelkesítő szavai után a prot. sajtó ügy érdekében hozzánk küldött körlevelet. Győzelemre mi általunk jut; ha elesik, jórészen mi leszünk az oka — a papok.

Sokszor hallottam már emlegetni, sokszor olvastam, hogy foglalkozzunk a néppel, az egyszerűbb emberekkel — többet és lelkesebben. Nyerjük meg bizalmukat, ejtsük foglyul gondolkozásukat, érzésüket. Na hát ennek igazságát, hasznos voltát soha inkább nem tapasztaltam, mint a legközelebbi presbyteri gyűlésen.

Nem hallgathatom el. Elmondom. Nem, hogy világra kürtöljem az aránylag igen szép eredményt, nem is kérdésből. Ezt nem igen szoktam tenni. Elmondom, hát ha még valaki valamelyes hasznát veheti. Hátha Názáretből is!?

Mikor megkaptam a fentebb jelzett körlevelet, gondolkozóba estem, hogy ugyan miképpen tudok én valamennyit összehozni ebben a szűk világban erre a szinte létérdeket képező célra, faluhelyen, tél vége felé, a mikor jóformán minden pénzforrása bedugulva a mi népünknek. Megvallom bántott ez a gondolat, hogy innen ugyan ha valami, de mennél csekélyebb összeg lesz az, a mit Etédre elküldhetünk. Majdnem az ál-momat is megzavarta az effeletti töprengés. Végre is megállapodtam abban, hogy épen a másnap tartandó presbyteri gyűlésen előterjesztem ezt az ügyet és pld. a következőképpen: Felolvasom először dr. Ferenczy Gyula „Levelők” című cikkét, azután a „Lelkésze-gyesületből” annak a lelkes világi papnak, Zsilinszky Mihály-nak vezető cikkét s végül a dr. Baltazár egyházmegyei megbizottakhoz intézett körlevelét. Váratlan, meglepő volt a hatás: Hát magam is igyekeztem ezt azt hozzáadni, soha nem tévesztve szemem elől a türelmet, a békességes keresztyéni érzést. Itt jön a java. A mikor kérésemet előterjesztettem, hogy a presbyterium is szavazzon meg az egyház pénztárából valamelyes összeget, hiszen adtunk már mi 25 koronát néhány évvel ezelőtt egy másik lapra is s ajánlottam, hogy szavazzanak meg 5 koronát. Horváth Imre presbyter majdnem indignálódva jelentette ki, hogy ha akkor adtunk 25 koronát, hát most adhatunk-e kevesebbet? És ez a presbyterium helyeslésétől kísérve, egyhangulag megszavaztatott a 25 korona. Megresteltem magam. De ez a restelkedés jól esett.

Van nekünk egy Kálvin alapítványunk. Kelemen András nevű egyháztag, presbiter tette. Célja: az egyházhoz való ragaszkodás erősítése. Ennek az alapítványnak a kamatjából is adunk a prot. sajtó költségeire 2 koronát. Eddig hát már 27 koronát. Gondolom, szerencsések lehetünk meg többet is adni, pedig hát kis egyházunkat nyomja vagy 40,000 korona adósság iskolák építése, templom javítási költség gyanánt. De hát fontos cél, nagy cél, életbevágó cél!

Azt mondám, hogy a néppel foglalkozunk, Na igen, ha az olyan Ferenczy-féle cikkeket egyszer-más-szor, kínálkozó alkalmakkor, legalább is a presbyteriumban felolvassuk, a dolgokat ismertetjük, s ezzel az érdeklődést felkeltjük, akkor a közöny, a nemtörődöm-ség lidérce nem ül a lelkekre, hogy megfojtsa az egyháziasságot, aztán azzal a vallásosságot is.

Hát a lelkesze-gyesület indítja meg a gyűjtést a prot. sajtó költségeinek a fedezésére? Ugyan van-e a veszélyt ösmerő prot. ember, a ki annak a létesíteni szándékolt sajtó organumnak szükségét, jó megfontolással, kétségbe vonhatná? Már ezért is érdemes lett volna megalakítani azt az egyesületet. Más is úgy érzi, úgy véli, én is úgy érzem, hogy most ez a lelkesze-gyesület megalakult, szinte közelebb érzem magam még Erdélyben, vagy a Dunántulon szolgáló lelkesze-testvéreimhez is. Már csak ezért érdemes volt azt meg-csinálni! Kibeszélhetetlen haszon; mert nekem mindig olyan rosszul esett az az idegenség, az a hidegség, a mivel egyik kálvinista pap tekintett eddig a másikra, mintha egyik Japánból, a másik meg Északamerikából jött volna. Ezt hangoztattam én Budapesten az alakuló

gyűlés alkalmával, így gondolkozom én most is. Jó nagy részünk ezzel az érzéssel, ezzel a gondolkozással ringatta bölcsőjét a kisdednek a Baltazár vezérlete alatt, a kiből rövid idő alatt egy szilárd akaratu, tette-re kész és képes férfiú nevedett. Az ellenfeleknek nehéz lesz vele megbirkózni. Bizony bizony nem hagyja magát. De, te ugyan megkaptad a magadét. Baltazár testvérem, a mi O. R. L. E. kedves szeretett elnöke. Nem bocsátják meg, hogy fiatalon jutottál olyan magasra. Igaz, hogy én, a mikor régebben arról szó esett valahol, hogy ugyan hogy lehetett olyan fiatalon valakit esperessé választani, szintén nem tudtam ennek eléggé kellő magyarázatát adni magamnak, de a miután Budapesten megismerkedtem veled, papi elnöki szolgálatodat lát-tam s azóta is tanuja vagyok működésednek, mindent megértettem. Még azt is, hogy a mi nagy ügyünkért szenvedni is kell. De így fog az diadalmaskodni Pressa, resurgó. Üldözzenek bár, mi is felkelünk még az O. R. L. E. és a Prot. Sajtó is.

Veress Bálint.

Az új adózási törvények.

Utazás az egyházi adótörvények körül.

Új egyházi törvénykönyvünkben kötelességévé van téve a presbiteriumnak, hogy az egyház jövő évi költségvetését mindig a megelőző év tavaszán készítse el, eltérőleg az eddigi gyakorlattól, amely szerint a jövő év költségvetése, annak az évről a költségelőirányzat szől. Át lett véve a községek-től törvény könyvünkbe ez a változtatás. Most már azt kérde-m én, melyik a helyesebb? a költségvetésnek a megelőző év közepén elkészítése, vagy annak az évről elején, a melyről szől a költségvetés? Én ez utóbbit tartom helyesebbnek.

A költségelőirányzatokban a megelőző év száma-dásainak, gondnoki, pénztári és magtári stb. maradványai veendőek fel legalább a költségvetés fedezetébe a hogy ez egyházmegyénkben eddig szokásban volt.

Az újabb törvény szerint az 1908. évi költségve-tés fedezet rovatába az 1906. évi gondnoki pénztári és magtári számadások maradványai vannak felvéve, ane-lyek már felváltak véve az 1907-ik évi költségirányzatba. Miért kell ezt községi kaptafára így átalakítani? holott én magyarázat nélkül ebbe ratiót nem látok, nem ta-pasztalok? 1908. évre helyes, a tényállásnak megfelelő költségvetést csakis úgy lehet készíteni, ha a fedezet rovatába az 1907-ik év gondnoki pénztár és magtári számadás maradványai vétetnek fel első helyen.

A törvényben a kérvényező egyházak kötelesek a számadásokat 5 évről két példányban betérjeszteni. Van legtöbb helyt gondnoki, pénztári és magtári száma-dás. Kérdés csak e formális számadásokat az elmarad-hatlan költségelőirányzatokkal kell e két-két példányban betérjeszteni, a többi mellékleteket nem? Mert a számadásokhoz, melyeket az én egyházmegyém-ben a számvevő szék-re fel kell terjeszteni, több mellékletek, mint okmányok csatolandók, amilyenek első helyen az elmaradhatlan nyugták. Ezeket is be kell terjeszteni 5 évről két-két példányban? Be kell-e terjesztenem a

* Nem kell.

Szérk.

presbyteriális gyűlés jegyzőkönyvi kivonatait, melyekben igazoltatik, hogy a presbyterium a számadásokat megvizsgálta?* A pénz és magtári számadásokhoz 5 évről két-két példányban csatolandók, ha a tőkepénz és magtári tőke kimutatásai az adósok neveinek és tőketartozások kimutatásával. Ezek mellett szükségeltetik-e 5 évről két-két példányban az egyház pénz- és magtári állásának összesített kimutatása a következő módon.

- A . . . egyház pénztár állást . . .
1. Állag 1907. jan. 13-án.
 2. Maradvány a múlt évről.
 3. Tőke bevétel.
 4. Kamat bevétel.
 5. Be nem fizetett és így tőkésített kamat.
 6. Összesen.
 7. Ebből levonva a tőke bevételt.
 8. Maradvány.
 9. Kiadás.

9. Állag 1908. jan. 12-én.

Ha mindezek az okmányok szükségeltetnek a számadásokhoz, akkor főként a nyugták lélekölő lemasolásával, melyek csak az én kis egyházamban 5 évről két-két példányba kiállítva 1800 nyugta körül kell kiállítani, igen sok dolga lesz a lelkészeknek.

A törvény részletekbe nem bocsátkozván, mi magunktól mint akik nem hoztuk a törvényt, nem tudjuk azt helyesen magyarázni, épen azért erre vonatkozólag is utasítást kérünk, mely utasítást nagy köszönettel vesszünk.

Miután két példányban lesznek betérjesztendők a számadások a folyamodó egyházak által, vajjon az oly egyházmegyék egyházaiban, melyekben 1902. év előtt felváltva az egyházmegyei számvevőszék, be lehet-e egyik példányul terjeszteni, azt a gondnoki pénztári és magtári számadást, amely már annak idején a számvevő szék által felül vizsgáltatott, feltéve ha a gondnoki, pénztári és magtári számadások jegyzőkönyvében e számadások befoglaltatnak.**

Erre is szeretnénk felvilágosítást nyerni.

A mi egyházmegyénk illustris gondnoka készséggel felajánlotta ugyan és a tanács bírói kar, őket felkereső levélre az utasítást adás. De minek terhelnök őket sok rendbeli levelekben teendő kérdéseinkkel, hisz az azokra válaszolás sok időt igényel; hanem hirtapilag kell ez a leghelyesebb mód válaszolni a beavattottak közül valakinek, főként olyannak, kinek az egyházi törvény hozatalában tevékeny része volt, kitől lelkésztársaim nevében kérek választ.

Szóba hozom még a következőket: Akár alakítják át a presbyteriumok a lelkészi és tanítói fizetést pénzre, akár nem, ha az új adókulcs szerint kitüntetett egyházi adó végösszegéhez fog számítani az adandó segély, ez esetben az új adókulcs szerint kivetett egyházi adó végösszegéből is leszámitandó 100—150 korona értékű termény, a hol termény a fő fizetés, a hol pedig pénzre lett átalakítva bévehetetlenség címén 100 korona.

Ha ez meg nem történik, akkor sok kongruás lelkésznek 100—200 koronával lesz kevesebb a fizetése. E miatt állítottam én multkori cikkecskémben azt, hogy legtöbb helyen — leszámitva azt, hogy nem kell tandíjt

* Elég az is, ha a számadásra rá van vezetve záradék gyanánt.

** Lehetni lehet, de az eredeti példánynak mindig az egyháznál kell maradnia.

fizetni és ehez hozzáadom még, hogy a domestikai és az e. megyei és e. kerületi gyűlési költségek levétetnek, mi az egyházakra nézve nagy előny lesz, — a lelkészekre nézve legtöbb helyen nem hogy haszon, sőt kár lesz ez új adókulcs életbe léptetése folytán segélykérés miatt. Végre, legyen bár kiáltó szó a pusztában arra kérem egyházi főhatóságainkat, hogy a hol legnagyobb a baj, legmagasabb az egyházi adókulcs, ott segítsenek először abból az 1.400,000 korona segélyből.

Az új egyházi törvények nem szólnak arról, hogyan fizessék az özvegyek az egyházi adót. Azonban jött egy utasítás, mely szerint az özvegyek felét fizessék az állami egyenes adó után reájok eső személyi adónak. Özvegyek vannak szegények, kik kiskoru gyermekekkel maradtak el, vannak olyan szegény özvegyek is, kiknek velök közös háztartásban élő házastárs van. Vannak jómódu kiskoru gyermekekkel elmaradt özvegyek, mint szintén gazdag özvegyek, kiknek velök közös háztartásban élő házastárs van. De van — bár ritkábban van, eset arra is, hogy vagy a szegényebb sorsu, vagy a jobbmódu özvegy átírta saját és férjéről maradt ingatlanait házas fiára, hogy őt haláláig tartsa és tisztességesen eltemettesse. Hát mindezek a különféle vagyoni állásu özvegyek, mind az általam elősorolt esetekben, az állami egyenes adó után reájok eső személyi adónak egyetemlegesen felét fizetik-e egyházi adóba?

Ez a kérdés sincs teljesen tisztázva, pedig ezt is tisztázni kellene, mert nem teljesen igazságos, hogy az említettem esetekben, minden özvegy félszemélyi adót fizessen egyházi adóba. Gondolkozzanak erről a hivatottak és cselekedjenek. Szükségesnek tartom az utasítást. Mikor még a nagyszalontai tractus több egyháza a bihari traktushoz tartozott, a bihari traktuson az egyházi adó, vagyis akkor párbér kivetésére vonatkozólag határozott, ki lett mondva, hogy a szegény özvegyek fél párbért fizessenek, kiknek kiskoru gyermekök ha pedig volt házas fiok az egész bért fizessék. A jobbmódu özvegyek, ha már ostoros fiok van, egész párbért fizessenek. Ez a gyakorlat a mi egyházunkban a párbér kivetésénél meg volt mindaddig, míg a lelkészi fizetés át nem alakított. Az ilyen régi gyakorlatra alapította némileg az utasítás azt, hogy az új egyházi adó kivetésekor az özvegyek félszemélyi adót fizessenek.

Az adott utasítás szerint tehát — talán? — a kiskoru gyermekekkel bíró szegény — mint szintén jómódu — özvegy félszemélyi adót fizet egyházi adóba. A szegény és jobbmódu özvegy, vele együtt közös háztartásban élő fiával, mindkét rendbeli özvegy fizet fél személyi adót egyházi adóba, házas fiok pedig 2—2 koronát. A hol pedig az özvegy bekebelezette fiára a férje után maradt birtokot, ott a fiu fizeti az egész személyi adót, az özvegy csak egy koronát, én így gondolom.

Szóljanak hozzá a hivatottak, (első sorban maga az egyetemes konvent tisztelt előadója), mert az igazság szempontjából ezekben az esetekben van miről gondolkozni és van mihez hozzászólni.

Vállaji.

Pár Szó az egyetemes egyházi adó alap végrehajtó bizottságához.

A közzé tett bizottsági ülés jkve. arra a meggyőződésre juttatott, hogy azon az uton és módon, amelyen a bizottság ez ügynek kielégítő megoldását elérni óhajtja soha sem fog kívánt eredményre jutni.

Pandora szelencéjét megkísérlem tehát felnyitni — hátha használhatok a kísérlettel lelkészársaimnak, is és a végrehajtó bizottság munkáját is megkönnyíthetem.

Ime.

Baj, hogy az ügy erősen komplikáltatott mindenféle kérdésekkel a melyek magoktól merültek fel s még nagyobb baj, hogy — talán az eredeti tervtől eltérőleg mindent figyelembe vett a végrehajtó bizottság.

Szép volt az eljárás, de nem hasznos, — mert most aztán senki ember fia nem tud eligazodni a számrétű utasítások, határozatok labiriuthusában. — Valami más alapra kell helyezkedni. A jelenlegin véget nem ér a „hátha így — hátha úgy.”

Először is sutba kell dobni minden eddigi intézkedést. Nem mintha az eddigi alapon jők nem volnának hanem azért mert az alap nem jó, a melyre építettek — talán részletes terv nélkül.

Mivel a lelkészi és egyéb fizetések dolgában az eddigi értekelés változatlanul marad s e fizetések pénzre változtatása nem feltétlenül szükséges, sokhelyen meg nem is kívánatos: az e téren támasztható észrevételek teljesen figyelmen kívül hagyandók.

Ujotag megaliapítandó — még pedig az 1906 évi számadás es költség előirányzat alapján, hogy mi volt az egyháztenyleges rendes bevétel és rendes kiadása s megaliapítandó, hogy az E. T. III. t. c. 13 §-ának a, pontja alapján mennyi egyházi adó folyne s az ezek összesítesen felül mutakozó szükséglet képezi a segélyadással elbiralás tárgyat. A végrehajtó bizottságnak specialis részlet kérdések megoldásába bocsátkozni nem lehet es nem is tanácsos, mert akkor ismét hasonló eredményre jut, mint most jutott.

Peldával illusztrálom a dolgot. Az egyházközség a lelkésznek tanítónak s egyéb az egyház fentartására rovatal utjan 1906-ban 2000 koronát, — az E. T. III. t. c. 13 §-alapon azonban csak 150 koronát tud összehozni, — tehát 500 korona segélyre szorult. Hogy rendkívül, kiadásai esetleg még 1000 koronára rugnak, az figyelembe nem vehető — még ha méltányos volna is, — mert így egyöntetű, eljárást alkalmazni merő képtelenség. Serelem vagy itt — vagy ott mindig, esik.

A löcel az, hogy a hivekről vétessék le a teher egy része, de nem egészen.

Az öt évi átlag nem igazságos. Mert így sok helyen megtörténhetnék, hogy az előirt adókulcs alkalmazásával belolyó jövedelem ma sokkal többet mutatna fel, mint az öt évi átlag. És vannak egyházközségek, a hol 1902-ben felényi volt a jövedelem mint 1906-ban, s ma 1908-ban kétszer annyi a szükséglet mint 1905 vagy 1906-ba. Tehát föltétlenül egy meghatározott év még pedig az e célra nyert segély összeg megadását, megelőző év rendes szükségletei veendő alapul, minden további részletezés nélkül.

Ha a rendelkezésre álló összeg nem volna elég, — a végrehajtó bizottság bölcsessége ossza el azt arányosan. Ez is valami. És gondoskodjék róla, hogy a

segély összege megfelelő legyen. Ime itt tűnikki, hogy az O. R. L. E. mozgalma a 48. XX. t. c. végrehajtása érdekében nem illuzórius.

Félre tehát minden álszeméremmel. Elő az egyenes és egyöntetű eljárással s elő a jogot követeléssel is minden vonalon.

Ha a végrehajtó bizottság, a megkezdett uton megy tovább célt nem ér és bizalmatlanságot kelt maga iránt a tekintetben hogy készületlenül és rendszeres terv nélkül fogott a dologba. — Ez pedig kifelé is befelé is baj volna.

Ne a mult, se a jövő, hanem az 1906 évi tényleges állapot szolgáljon munkája kiindulási alapjául, s akkor ezen — mint szilárd talajon építheti meg azt a nagy jelentőségű épületet, a mely a református egyházak védő vára lesz.

Még csak annyit, jegyzek meg a kivitelre nézve, hogy hasson oda a végrehajtó bizottság illetve konvent hogy az egyházi tagok állami egyenes adójának kirótt kimutatását az illetékes polgári hatóság esetleg az egyházközség megbizottjának közreműködésével hiteles alakban bocsássa az egyházközség rendelkezésére.

Hunyad, 1908. febr. 19.

Kovács Sándor,
ref. lelkész.

* * *

Kérdések az adóügyben.

1. Általánosan elfogadott dolog, hogy a belhivatalnoknak sokkal jobb a termény fizetés, mint a készpénz. Az is közismert tény, hogy tulajdonilag földműveléssel foglalkozó atyánkfiai szivesebben fizetnek terményt mint pénzt.

Az új adózásnál nem lehetne-e a következő eljárást követni:

A 26 k. államadót fizető Nagy Jánosnak az új kulcs szerint kellene fizetnie 8 k. 60 fill. egyházi adót. Fizessen e helyett a 9 fill. 96 l. gabonát.

Szivesebben, könyebben, biztosabban fizeti, az új kulcs is életbe van léptetve, a pénzre való baziroszás hátránya nélkül a belhivatalnokra is jobb. Föntartatnék minden adófizetőnek a szabadsága arra nézve, hogy a reá így kivetett terményt pénzüll fizesse. Viszont, az elfogadó egyháznak és belhivatalnoknak a szabadsága arra, hogy szükség esetén a megváltási árt maga állapítsa meg, — 9 fill.-en alul nem szállhatván.

Hogy az egyháznak pénzre is van szüksége: az e rendszer mellett is nagyon könnyen megoldható aggodalom.

2. E pillanatban vettem kezemhez a P. L. legutóbbi számát s nem állhatom meg, hogy az adóügyi bizottság közlött jegyzőkönyvére ne tegyek egy pár észrevételt.

Az e) pont szerint az egyház vagyonából stb. eredő jövedelmek a tényleges eredménynek megfelelő összegben veendő föl. És nem igazságos. Egyik egyház közködik s kockáztatja a tőkét egyes feleknél, — igaz, hogy 8% mellett. A másik beteszi az osztrák bankba s 3%-al nyugodalmat élvez. A kettő közti különbséget nem érzi, mert hiszen a segély eltünteti azt. Határozott %-ot kellene megállapítani.

Ugyancsak ezen jegyzőkönyv szerint fölveendő az egyház szükségletei közé mindazon új teher, „mely az egyház akaratától függetlenül feltétlen fizetési kötelezettséget hárít az egyházra.“ (Nyugdíjintézet stb.) Ez nekem egyebet juttat az eszembe.

Nincs most kezemben a congrua törvény de úgy emlékszem, hogy aszerint is változhatik a congrua összege, ha az illető lelkésztől független fizetési kötelezettség miatt csökken a jövedelme. Ha ez érvényesíthető: úgy e cím alatt az egész nyugdíj járulékot szépen a nyakába lehetne sózni az államnak. Végre is, úgy a congrua törvényt, mint az egyházi törvényeket, ugyan az a király szentesítette!?

Meleg Gyula

ref. s. lelkész.

KÜLFÖLD.

Az anglikán egyház engedékenysége.

1908. január 1. óta egy új kánon lépett érvénybe az amerikai episkopális egyházban, mely szerint az említett felekezet templomainak szószékeiről más felekezetek lelkészei, sőt világiak is tarthatnak beszédet az illetékes püspök előleges engedélye alapján. Ezen törvény, mit a múlt év őszén hoztak az amerikai episkopális egyház zsinatján Richmondon Virginia államban, úgy tekinthető, mint az evangéliumi erőnek nyilván érezhető erjesztő hatása ezen anglikán egyházban.

Mint a történelemből tudjuk, a XVI. században Cranmer canterburgi érsek a kontinensről hívott ref. hittudósok segítségével határozott ref. typust kölcsönözött az anglikán egyház 39. hittételének s a liturgiai formákban gazdag anglikán istentiszteleten is sok helyen meglátszik a Kálvin hatása. Az angolországi és skóciai prot. keresztyének között nem is domatikai, hanem egyházkormányzati különbségről volt szó, amennyiben az angolországiak mereven ragaszkodtak az episkopális formához, melyben szerintük az „apostolica successio“ fogalma jutott kifejezésre, a mit tagadtak a tisztán presbyterianus elveken nyugvó skóciai protestánsoknál. Főképen Laud érsek volt az, ki az apostoli jogutódlás teoriáját a végletekig vivén a presbyterianusok iránt táplált ellenszenvének nyilvánosan is kifejezést adott, midőn az episkopálist must Skócia földjén is megakartá honosítani. Szerinte csak az pap, kit püspök ordinált, mert a püspök szentelése alkalmával nyert hatalom birtokában, mint az apostoloktól örökölt, egyedül illetékes a mennyország kulcsaival való birtoklási jog osztogatására. A presbyterianus lelkészek tehát, kiket nem püspök szentel, nem papok s velük minden közösség megszakítandó. Laud hintette el az anglikán egyházban azon kártékony magvakat, a mik a XIX. században a Pusey, Newman és Keble által képviselt „high-church“ (magas egyház) irányzatát teremték. A Laud korától fogva az anglikán egyház központi dogmája az apostolica successio lön, mely arra ingerelte, hogy evangéliumi testvéreit megvetve a római és görög egyház kezét hajhászsa. Mint egyik múlt századbeli anglikán író mondja, az episkopális

egyház, mint apostolica successio birtokában a katólikus egyház egyik ága, nem kíván hiveitől többet, mint apostoli hitvallásban foglalt vallásos igazságok elfogadását. A keresztség, urvacsora, predestináció stb. értelmezésére nézve szabad kezet enged gyermekeinek és a theologiai spekulációterén bátran vallhatnak kálvinista, arminianus, lutheránus vagy épen tridenti nézeteket. Csakis így tudjuk megérteni azon óriási tankülönbözést, mely az anglikánok három pártja: a románismus felé vonzó high church, az evangéliomi keresztyénekkel rokonszenvező low church (alacsony egyház) s az unitáriusokkal érintkező broad church (széles egyház) között fentáll. Az összekötő kapocs, mely őket összefogta, az apostolokra visszavezethető püspöki hatalom s ebből folyó „érvényes papi szentelés“ (valid ordination) volt, mely, mig egyfelől a szétszakadástól mentette meg, addig másrészt a nem anglikán ritus szerint szentelt protestáns lelkésztől különíté el őket Anglikán papoknak minden időben szabad volt nonconformista felekezetek templomaiban szolgálni, de a nem anglikán lelkészek nem léphettek fel az angol államegyház szószékén, mert ez utóbbi rendes papi mivoltukat nyíltan tagadta.

De az idők folyamán változott e rideg elv. A „low church“ párt minden időben testvér gyanánt köszöntötte a presbyterianus és többi prot. lelkészi testületet. A múlt században Dr. Stanley, a tudós westminsteri apát tett sokat, az anglikán exlusivitás megtörésére. S ime a XX. század első évei a szabad Amerika földjén elhozták azon időpontot, midőn zsinati kánon engedte meg az összes protestáns lelkészeknek, hogy Isten ígését episkopális templomok szószékeiről hirdessék. Mint a szabad szellem egyik uttörője, Dr. Huntington Vilmos new-yorki episkopális lelkész mondotta a zsinaton: „Mindazok, kik az Atyának, Fiának és Szentléleknek nevében megkereszteltettek, Krisztus nyájának tagjai.“ A széttagolt angolnyelvű protestantismus így jut el lassanként annak tudatára, hogy a XVI. és XVII. század szünte scholastikának separativ irányát feladva a theologiai spekuláció és egyházkormányzati rendszer jelentéktelen kérdései helyett a Krisztusban való hit általi megigazulás egyedül lényeges dogmájához kell visszatérnie!

Hasonló szabadelvű irány kezd győzelemre jutni az anglikán államegyházban is. Carlisle püspöke a „National Review“ egyik utóbbi számában így ír: „Azon magaviselet, a mit az anglikánok a múltban a nonconformisták iránt tanusítottak, kell, hogy arcpirító szégyennel töltse el s arra kényszerítse őket, hogy térdre állva ömleszszék a mélységes bűnbánat könyveit. Az anglikán egyháznak régi arroganciája kárhoztatandó, mert olyan keresztyéneket akar elitelni, kiknek élete és tevékenysége igazolja, hogy a Szentlélektől voltak ihletve és megszentelve.“ Mint a Reformed Church Review 1908. januári száma idézi, Hensen, a westminsteri apátság kanonokja, még élesebb hangon itéli el egyházanak „előítéletes, bigott és érthetetlen“ felfogását és szerinte eljött azon idő, hogy az egyházi theoria megváltoztassék. „Tovább nem pihenhetünk oly ki-dolgozott rendszer keretein belül, mely üres theologiai igényeket, mint pl. az exclusiv apostoli successiót foglal magában s nem nyilváníthatunk többé elkoptatott egyházi eszméket, mint pl. azt, hogy a vallásos igazságok letéteményeinek egyedüli birtokosai és magyarázói

mi vagyunk," mondja ugyancsak Hensen. Dr. Johuson anglikán lelkész egyházának a többi protestánsok iránt tanúsított magaviseletét „tűrhetetlen sértés“-nek minősíti és nyíltan bevallja, hogy azon két egyén, kit életében leginkább tisztelt s kiktől legtöbbet sajásított el, nem voltak anglikánok.

Igy jut győzelemre a történelem szellemé! Az anglikán keresztyénség kezd szakítani a Loud irányával ki nem úgy élt, mint protestáns, de a vérpadon azt hangsúlyozta, hogy protestáns gyanánt hal meg. Carlisle püspöke Hensen és Johuson azon munkálkodnak, hogy az evangéliumi erő hassa át az angol államegyházat, mely a XVI. században prot. testvéreinek protectora gyanánt szerepelt. Vissza a Cranmer szelleméhez! ez a sokat hangoztatott jelszó, hogy az anglikán egyház úgy éljen, mint protestáns és ne kelljen halálra gondolnia!

Alpha, N. I.

Nánássy Lajos.

KÜLÖNFÉLÉK.

— Az erdélyi ref. egyházkerület új püspöke. A mint azt mindnyájan vártuk és a mint azt mi is előre jeleztük: az erdélyi ref. egyházkerület püspökévé K e n e s s e y Béla ker. főjegyző, a kolozsvári ref. theol. fakultás igazgatója választatott. E választásnak nagy jelentőséget ad azon ritka esemény, hogy az új püspök beállítására egyhangulag történt. 141 szavazatból. Nagy dolog ez. Valóságos történelmi esemény, a mi a kerület febr. 18-iki gyűlésén lefolyt. Báró Bánffy nyitotta meg a gyűlést. Kenessey imádkozott s ezután kezdetét vette a választás. Emelkedett hangulat közepette tudatta az elnök az eredményt és szép szavakkal üdvözölte az új püspököt, a ki meghatva mélyen átértzett beszéddel válaszolt. Beszédének két fő iránya van. Az egyik, hogy a kormányzás gondjait, az adminisztráció teendőit átkívánja háritani a hatalmas, buzgó, feladatának magaslatán álló főgondnoki karra. A másik, hogy erejét, igyekezetét, életét az egyház belső építésére kívánja áldozni az Ur ama meghagyása szerint: Elmenvén tanítványokká tegyetek minden népet az Atyának; a Fiúnak, a Szentlélek Istennek nevében és dicsőségére. Ez a hitvallás nagyon időszerű és illett ahoz, a ki egy nagy kerület nagy és szent dolgainak vezetésére elhivatott s kit ez alkalomból mi is örömmel és szeretettel üdvözlünk kívánván neki nemes nagy munkájához Istentől sikert és áldást. De üdvözljük magát az erdélyi ref. egyházkerületet és annak

minden rendü és rangu tagjait, a kik ime egyakarattal valának és Isten lelkétől teljesek. Ez az egyetértés csináljon csudákat és emelje fel egyházunk s az 'evangéliom ügyét. Szolgáljon példa gyanánt mindnyájunk számára, a kik az Ur tanítványainak az összegyűjtésén és az ő parancsolatainak teljesítésében fáradozunk. Erősítsen a hitben, a testvéri szeretetben, egyházunk és az emberi haladás szent ügyeinek előbbvitelében.

— A Sárospataki nagy pernek vége van. Megnyugvással olvastuk a hirt arról, hogy a Dunamelléki egyházkerület bírósága letárgyalta a sárospataki nagy pert és mig egytelől erős kifejezései miatt megdorgálta Zoványit, másfelől a hivatalától való felfüggesztést ellene véglegesen megszüntette, őt hivatalába visszaállította. Ez az ítélet jogerős. Abba mind Zoványi, a ki ha az éles kitételektől tartózkodik, (noha nagyon is meglehet erős felindulását érteni) most teljes és fényes elégtételt kapott volna, belenyugodott s beleis nyugodhatott és azt mint a vád hivatalos képviselője dr. Nagy Dezső kerületi ügyész is elfogadta. A nagy pert hát valahára befejezték s úgy fejezték be a hogy részben vártuk. Mindazonáltal nem használjuk fel ez alkalmat arra, hogy felujongjunk. Ellenkezőleg, most intünk mindeneket a szent békességre, melynek ideje valahára elérkezett. A mi volt, elmúlt. Nincs a dolgot mit tárgyalni többé. Nem kell azt sem vizsgálni, hogy ki a győzött, ki a legyőzött? A fő dolog, hogy a bíróság döntött és a döntésben mind a két fél megnyugodott. Csak az a kívánatos, hogy ez a kütső megnyugvás a lelkekben is gyökeret verjen és a tanári kar kebelében is teljessé legyen. Erre az szükséges, hogy a természetellenes harcba kényszerített felek egymásnak kölcsönösen tiszta szívből megbocsátanak és a multra fátyolt vessenek. Ezt tesszük mi is. Megvagyunk győződve, hogy az iskola vezető emberei s a felek közös ismerősei és barátai erre nézve szíves készséggel közre fognak hatni és a nyugodt zavartalan építő munka ismét megkezdődik a Bodrogszati Athénben, melynek tiszta szívből kívánunk minden jót.

— Nyilatkozat. A Pesti Hirlap febr. 14-iki számában „Református főiskolák“ c. a. egy „ó — jegyű cikk jelent meg, mely az én ügyemből indulva, támadást intéz a tiszántuli egyházkerület nagynevű főgondnoka ellen is, Minthogy gr. Degenfeld József főgondnoki működését, — mint már nem egyszer kifejeztem alkalom — adtával — nemcsak nagyszabásúnak, hanem épen egyházunkra és a tiszántuli kerületre nézve valósággal gondviselészerűnek, a debreceni kol-

légium és tanári karra nézve pedig áldásosnak tekintem, kötelességem kijelenteni, hogy az említett cikk létrejöttében annyira nincs semmi részem, hogy még csak sejtelmem se lehet szerzője kilétéről. Egyébiránt a cikk írójának az államsegély kérdésében kifejezett véleménye is oly határozottan szemben áll az enyémel, hogy már magának ennek az elvi ellentétnek is kell zárnia azt a gyanítást, mintha talán az én információm vagy sugalmazásom alapján készült és jelent volna meg a cikk. Sárospatak, 1908. febr. 15. *Zoványi Jenő.*

— **Az O. R. L. E. ügye szépen fejlődik.** A bejelentések tömegesen szaporodnak. A mozgalom Dunamelléken és Erdélyben is teljes erővel megindult s az egyházmegyei megbízottak sikerrel folytatják a belépési nyilatkozatok összeszedését, melyet a taggyűjtés lezárta után küldenek be egycsomóba az elnökséghez vagy hozzánk. Ebből azonban az a hátrány származik, hogy azok, a kik mindjárt a felhívás kibocsátásakor tagul jelentkeztek, a hivatalos közlönyt csak hetekkel később kapják. Ez pedig annál nagyobb kellemetlenség, mert az 1200-ban nyomott Lelkész egyesület eddigi számai csaknem teljesen kifogytak (igy az 1-ső és a 7-ik szám). Arra kérjük tehát a nagytiszteletű esperes urakat és a többi egyházmegyei megbízottakat, hogy az O. R. L. E. tagul jelentkezéskor bennünket az actió lezárása előtt, mindjárt a jelentkezések alkalmával értesíteni sziveskedjenek. Azokhoz is van kérésünk, a kik nem csatlakoztak hozzánk, de a lapot elfogadták. Tekintettel a nagyszámu új jelentkezőkre, ne terheltesse az eddigi számokat hozzánk visszajuttatni. Vagy a mi még jobb volna, csapjanak fel ők is és jöjjenek hozzánk. Olyan sok érdek forog kerekén s olyan oldalról is fenyegetnek bennünket, s hogy csak közös erővel tudunk megállani.

— **Méltatlan támadás.** A Pesti Hirlap febr. 14-ik számában méltatlan támadást intéz egy — ó — jegyű névtelen a prot. iskolák Patak és Debrecen s egyfűst alatt szeretett főgondnokunk gróf Dégenfeld József ellen. A főiskolai tanárkarok másnapi közösgyűlése megbotráncozással utasította vissza a rosszakaratu támadást és elítélő szavakkal bélyegezte meg annak minden alapot nélkülöző állításait, tisztességtelen, goromba, sértő kifejezéseit és lelkesen ünnepelte a még mindig betegen fekvő főgondnokot. E határozat egyhangulag hozatott és Eröss Lajos akad. igazgató kéretett fel annak értelmében a rosszakaratu támadás vissza utasítására. A Pesti Hirlap közleménye magában a lapban sem maradt azonban cáfolat nélkül. Ez a cáfolat érdemileg is tisztázta a felhányt vádakát és méltó elégtételt szolgáltatott gróf Dégenfeld Józsefnek, kinek érdemei előtt barát és ellenség egyformán meghajol s ki gondviselészerű hivatását most is szeretettel és odaadással végzi; szeretettel és odaadással egyháza, annak papjai tanárai és tanítói

íránt, szomorú kinos betegségében sem kimélve magát és betegszobájában és az egyház dolgairól tanácskozva espereseinket összegyűjtve. Megható és felemelő ez a buzgóság és önfeláldozás, vétkezik a ki vizsályt szit, egyenetlenkedik és vádaskodik. Gróf Dégenfeld József tőlünk nem ilyen elbánást érdemel. Csak az a vigasztaló hogy a támadása nem is a mi körünkben indult ki. Nem a mi tanáraink köréből, hiszen mi értünk és az iskoláért tette ki magát legjobban. És nem is a ref. papság köréből, hiszen akár a szegény papság érdekeinek felkarolásával, akár az O. R. L. E. ügyében tanusított állásfoglalásával nekünk tette a legnagyobb szolgálatot. A gondviselés adta nekünk öt jókedvében s mi szívünkben szeretjük őt is kívánunk neki mielőbbi felgyógyulást.

— **Meghívások mindenféle.** Az erdélyi egyházkerületben lefolyt lélekemelő püspök választáshoz csatlakoznak ujabban az összes tudomásra jutott lelkész választások is, melyek mind egyhanguan meghívás útján történtek. Ide vonatkozó hireink ezek. Az *anarcsi* egyház (Felső szaboles) a Biró János lemondásával megüresedett lelkészi hivatalát *Porzsolt István* n. kállói s. lelkészszel töltötte be. *Csenger Bagosra* (Szatmár) a néh. Mártha József helyére *Juhász Elek* hivatott meg, ki már el is foglalta hivatalát, *Barkaszóba* (Bereg) pedig *Gyarmathy József* fonsi lelkészt választották meg. A *krassói* derék hivek is meghívás útján kívánják a Ferenczy Imre szeretett lelkészök halálával megüresedett ielkészi állást betölteni. Egyhangu bizodalomuk *Oláh Sándor* jőzsefházi lelkész felé fordul. Ime mennyi változás és egyhangu választás csak egy röviden időn belül. Az Isten kegyelme legyen a választókon és választottakon. Bizalom hívja a pásztorokat, osztatlan bizalom és szeretet kísérje őket. Legyenek szerencsések és hiveik velők.

Egy ref. diák, aki a magyarságot védi és neki dicsőséget szerez a külföldön is. A magyar diákoknak Utrechtben a német diákokkal közös egyesületük van, a mely január 28-ikán ünnepelte számos hollandus vendég jelenlétében a német császár ötvenedik születése napját. A magyar diákok — elhatározták, hogy ezt az alkalmat fölhasználják a magyar nemzet rágalmazói ellen való föllépésre. Egyikük, Nagy Lajos református teológus, az ünnepen beszédet mondott a melyben a nagy történelmi tudás a magyar nemzet iránt való forró szeretettel párosul. Ez a szép beszéd melyet egyik fővárosi lap közölt lelkes visszhangra talált Kolozsvár társadalmának széles rétegeiben, miért is a város számos kiválósága a következő táviratot intézte Nagy Lajoshoz Utrechtbe: Nagy teológus Utrecht. Fogadja a távol idegenben a császári ünnepség ékesszavu magyar szónoka az igazság erejétől áthatott és honfiu szeretettől lelkes beszédecrt az itthon

büszkén dobogó magyar szivek hazafiui üdvözlését. Ennek mi is nagyon örülünk és köszöntjük a derék, magyar ref. ifjut. Hiába, a kálvinista magyarságnak nincs párja. Kiváló ész bátor szív, törhetlen jellem és hit, szigorú erkölcs ezek azok a mikkel hirt nevet és tiszteletet szerez magának mindenütt és mindenkor.

— **Nyilatkozat.** Kedves Barátom! Dr. Pályi Ede bizonyos cikkekkal hozakodik elő ellened. Kijelentem, hogy e cikkeket (egyet „Lehullt az álarc” címmel Aponyiról, a másikat gr. Tisza Istvánról) én irtam és adtam átál közlés, illetve közöltetés végett neked. Csak azt sajnálom, hogy a második alól tanácsodra nevemet kihuztam. Magától értedődik azonban, hogy e cikkeért a felelősséget bárkivel szemben is állom és elvállalom. Debrecen, 1908. febr. 10. Hived: *Jánosi Zoltán.*

— **Egyházi estély.** A marosvásárhelyi Bethlen Kata ref. nőegylet e hó 8-án a Transsylvania disztermében. nagyobb szabású egyházi, jótékony estélyt rendezett. A rendezés élén az egyesület buzgó elnökségén gr. Toldalagi Lászlóné szül. br. Zeyk Eliz urnő elnökön s Páll Károlyné alelnökön kívül, ott volt Marosvásárhely hölgyközönségének színe-java s így természetesen a fényes siker is biztosítva volt.

— **Egyházkerületi választások.** A dunántúli ref. egyházkerület kiküldött bizottsága január 29-én bontotta fel a tanácsbírói állásokra beadott szűkebbkörű szavazatokat. Ezeknek eredményeképpen a lelkészi tanácsbíróságra Mozsonyi Sándor kadarkuti lelkész, a világi tanácsbíróságra pedig Szilassy Béla választatott meg.

— **Belmissziói munkásság.** A dési egyházközségben a „Konfirmáltak Egyesülete” működik mint egyháztársadalmi szerv. Elnöke özv. Nik Eerené, alelnökei: Dr. Parádi Ferencné és Kenyeres László járásbíró. Titkára Holstein Róza tanítónő. Ezidőszerint van 28 alapító és 470 rendes és pártfogó tagja. A tél folyamán tartott 6 felolvasó és nagyobb szabású egyházi estélyt s minden csütörtökön este 5—7 órák között munkaórát tart. A szegényeket segíti és istápolja. — A nagyenyedi egyházközségben: „A nagyenyedi prot. nők szegényeket és betegeket segélyező Egyesülete” munkál, igaz keresztyéni odaadással egyháztársadalmi életünk virágzóvátételén, különösen a népelet áthatásán s a gondozásra, segélyre szorultak támogatását tartva szem előtt. Az egyesület elnöke: Zeyk Dánielné szül. báró Kemény Ida ömél. Titkára Jancsó Sándor lelkész mindkét helyen kiveszik a munkából részüket Vásárhelyi Boldizsár, Szilágyi Farkas és Jancsó Sándor lelkészek, a kiknek fáradozására továbbra is Isten áldását kérjük.

— **Esperes-beiktatás.** Folyó évi január 29-én szép ünnepély folyt le Nógrádverőcén, a drégelypalánki ref. egyházmegye új esperesének, Oroszy Jerő, nógrádverő-

cei ref. lelkésznek beiktatása alkalmából. Jelen volt a köztiszteletnek és közszeretnek örvendő gondnok: Sárközy Aurél; megjelentek: Szilassy Béla losonci főgondnok, Kovács Ferenc losonci közjegyző, dr. Kovács Ernő em. v. tanácsbíró, orsz. képviselő; továbbá az egyházmegyének lelkészi kara teljes számban s a világi kormányzók csaknem kivétel nélkül. A beiktatás nagyon lélekemelő volt.

— **A debreceni ref. ifjusági gyülekezet** e hó 16-án ünnepélyes összejövetelt tartott. Ekkor látogatta meg a gyülekezetet Kónya Gábor a keresztyén ifj. egyesületek országos titkára. Az összejövetelen a főgimnázium tanárai közül is többen megjelentek élükön Karai Sándor igazgatóval. Az összejövetel lefolyása rendkívül hatásos és fölemelő volt. A növendék-ifjak közül imádkozott Szőnyi József és Görgei Márton, felolvasott Karácsony Sándor és Huszár Gyula, bibliát magyarázott Tóth János, szavalt Farkas Sándor és Lovász László. Különösen ez utóbbi ért el nagy hatást a Faust egy részletének szavalásával, melyet zongoráú kísért Szücs Kálmán közben pedig két éneket énekelt a vegyes főgimn. kar. Mácsai Sándor tanár vezetésével. S. Szabó József felügyelő tanár üdvözölte végül Kónya Gábor titkárt, aki erre az ifjakhoz szép és nagyhatású beszédet tartott az ifj. egyesületek nemes hivatásáról és feladatáról. — Az ifj. gyülekezet a ker. ifj. egyesületek céljaira mintegy 17 koronát gyűjtött és ajánlott fel, amit felküldtek az ifj. egyesületek nemzeti bizottságához.

— **Uj ref. templom a végeken.** Ung Tibán özv. báji Patay Gyuláné szül. Szathmáry Király Anna buzgósága és áldozatkészsége folytán most tavasszal szép magyar ref. templomot építenek. Nevezett urnő e célra, fáradhatatlan tevékenységgel, 11 ezer koronát gyűjtött össze. Az ung-tibai ref. templom a ruthén-lakta vidéken fontos hazafias hivatást is fog teljesíteni.

— **Protestáns szövetség.** Erről a fontos kérdésről újabban dr. Kovács István (P. E. I. L.), Lombos Alfvéd (Ev. Ör. u. o. B.) és Nagy Károly a Ref. Szemle tudós szerkesztője nyilatkoztak és irtak. Ezekkel a cikkekel s magával az ügygyel a jövő számban kívánunk foglalkozni.

Pályázat.

Betöltendő a szatmárnémeti ref. tanítónőképző-intézetnél egy évi 1200 kor. fizetéssel és az internatusban teljes ellátással javadalmazott bennlakó tanítónői állás. Pályázhatnak ref. okl. polg. isk. tanítónők, kik a

német és francia nyelvre is képesítve vannak. Heti óraszám: 24. Pályázati határidő: márc. 6. Az állás szept. elsején foglalandó el.

— **Mozognak a baptisták.** Két helyről is vesszük a hirt, hogy ismét megmozdultak a baptisták. Szatmár-megyében Csengerben tartottak missziót és Veszprém-megyében Csetényben is az. aktivitás terére léptek. Utazó prédikátoraik egy-két fanatikus hívő kíséretében rendre kezdenek feltűnni gyülekezeteinkben és zavarják a népet. A recepcióval magok közt is meghasonlva egyidőre elhallgattak most az Apponyi érája ismét alkalmazásba vette ellenök a hatalom szelid nyomását és újra a mártírság és üldözés glóriájával övezi őket és ébreszti fanatizmusokat. Lelkipásztoraink azért jól teszik, ha mindenütt résen állanak és minden nagyobb apparátus nélkül szembeszállnak velök. Nem erővel, hatalommal, hanem a seregek Urának, Istenének nevével. Egyszerű emberek ezek s nem gonoszak, hanem szerencsétlenek. Bátor őszinte szóval és határozott, de szeretet részvételt is éreztető eljárással könnyen lebirhatók, ha nem a próféták, de körülük csoportosuló hiveink. Ez történt Csengerben is. Csetényben pedig Balla Endre helybeli református lelkészársunk állott velök győzelmes vitát. Itt jegyezzük meg, hogy Faragó György a volt baptista igeszló hitvédelmi iratai még mindig a legjobban használható segédeszközök e harcban. Megrendelhetők a Debr. Prot. Lap. könyvnyomdájában Debrecen, Nyomtató-u 9. szám 10 példány ára 2 korona 100 példány 12 korona.

Tartalom-jegyzék: Betűk a templom ajtón. Jánosi Zoltán. — A tettek éve. Dr. Baltazar Dezső. — Egy új próféta. Dr. Ferenczy Gyula. — Első zsenge a prot. sajtóra. — Veress Bálint. Az új adózási törvények. Vállaji. — Külföld. Nánássy Lajos. — Különfélék.

Felelős szerkesztő: Dr. Ferenczy Gyula.

Sertés por.

Sertése szépen fejlődik, gyorsabban nő, hamarabb hizik és egészséges marad, ha eleségébe naponta világhírű **Manathan sertéstápporunkból** csekély mennyiséget ad. 5 kilós postacsomag 5 korona postautánvétellel. — **Hasznos tanácsadó** házi állataink hizlalása és táplálásához valamint ezek betegségeiről s ettől való megóvhatásokról című minden gazdának nélkülözhetetlen tanulságos könyvet minden rendeléshez ingyen mellékeljük. **Manathan vállalat Budapest, Varseny-u**

Szives figyelmébe ajánljuk a közelgő konfirmáció alkalmára

Révész-Szoboszlay S. Szabó-féle

Konfirmációra előkészítő kátét

kérdések és feleletekben.

Ára 30 fillér.

Minden 10 egyszerre rendelt példány után egyet ingyen adunk.

Konfirmációi emléklapok

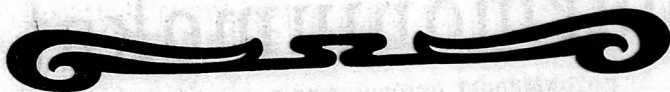
darabja 4—5 és 6 fillér.

100 darab egyszerre való vételénél 3.60, 4.50, 5.40

Kaphatók:

HEGEDŰS ÉS SÁNDOR

protestáns irodalmi könyvkiadóhivatala.
Debrecenben.

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

könyvnyomdája

a legolcsóbban és izlésesen készít mindenféle nyomdai munkát, u. m.

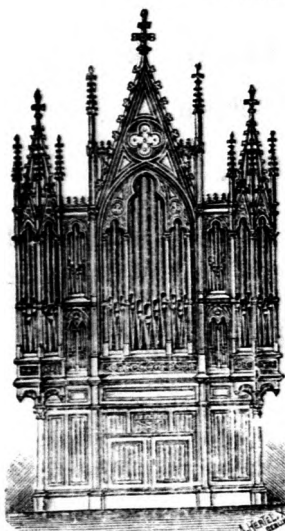
Táblázatokat, Alapszabályokat, Könyveket,
Műveket, Béli meghívókat, Névjegyeket,
Röpiratokat, Adó könyvecskéket, Lapokat,
Termény-, Pénz-, Magtárkezelési ivateket,
Eljegyzési- és Lakodalmi kártyákat, Stb.

Orgona építészeti műterem

DEBRECENBEN.

Darabos-utca 7. szám alatt (a Collégium mellett.)
Fennáll 1883. óta.

Készíték a mai kor legkövetesebb vívmányai szerint bármily rendszerű s nagyságu új orgonákat, jótállás mellett. — Orgona építészetem fennállása alatt 193 ev. ref. egyháznak szolgáltam teljes megelégedésükre munkámmal, melyeknek jóságával, kiválóságával elértem azt, hogy minden évben növekszik a cégem iránti bizalom, melynek folytán a mult évben üzletemet gépekkal szereltem fel, hogy minden tekintetben a kor színvonalán álljak.

Elvállalok régi orgonák új szerkezetre való átalakítását áthelyezését, tisztítását és javítását, vagy évi gondozását mérsékelt áron. A nagytiszteletű és tekintetes egyházi előljároság szives pártfogásába ajánlva továbbra is magamat teljes tisztelettel

Kerékgyártó István

orgona építő.

Amerikai Cottage-szivólegrendszerű harmoniumokat

valamint európai rendszer szerint
a legolcsóbban szállit

Pajkr Rezső és Társa

Budapest, VIII., József-körut 15. szám.

Pianók.

Ára 120 kor.-tól
fölfele. —
Részletfizetések
8 kor.-tól fölfele

Pianinók.

Képes árjegyzék
ingyen és bérn.
= 5 évi =
jótállás.

Pedálos-harmoniumok

mindkét rendszer szerint és minden nagyságban pontos orgonaméretekkkel, templomok, szemináriumok részére.

Orgona - Harmoniumok

A gyönyörű hang, melyet a világhírű és elismert legjobb gyártmányú amerikai rendszernek elmés szerkezete elővarázsol, önmagának zeng dicséretet. 65 forinttól minden árban kapható.

Első magyar — villamos erőre berendezett — hangszergyár.

Stowasser J. cs. és kir. udvari hangszergyáros, a m. kir. zene-akadémia, színházak, művészek stb. szállítója

BUDAPEST, II., Lánchid-utca 5.

Továbbá ajánlja saját gyárában készült, elismert legkiválóbb minőségű összes hurok-, vonós- és fuvó-hangszereit, szakértői és feltétlen szolid árak mellett.

Hangfokozó-gerenda

mely által bármely hegedű, gondonka beillesztése után sokkal jobb, erősebb és lágyabb hangot nyer. (Biztos siker.) Hegedűbe hangfokozó-gerenda 4 frt. Kezesség minden egyes hangszernél.

Legnagyobb gyár és raktár.

Saját találmányú (Rákóczi) Tárógató; általánosan elismert legjobb, mely tökéletes solo hangszerré általam konstruáltatott iskolával 35 forinttól fejtebb.

Az összes hangszerek javítása különleges, szakszerű pontossággal, jutányos árban; kezesség minden egyes hangszernél. Árjegyzék minden egyes hangszerről külön, kívánatra bérmentve küldetik.

— Kivitel nagyban és kicsinyben.

Alapított 1851-ben.

DÁVIDHÁZY KÁLMÁN

elsőrangú könyvkötészete és diszműves üzlete
DEBRECEN, Fűvészkert-utca 9.

Teljesen modern berendezésű üzlet. Megbízható s kifogastalan munkát készít mindennemű könyvkötészeti, diszműcikkben és börmunkákban.

Ima-, Énekeskönyv s más Egyházi műveket tömeges mennyiségben, versenyképes kivitelben és gyári áron.

Anyakönyveket, tartós jókötésben Szent Bibliát és emléklapokat különleges diszkötésben jubileumokra.

Aranykönyvek egyházak számára mely jótékony adományok nyilvántartására is alkalmas.
Kéziratok befoglalására táblákat, melyek a szöszéken vagy temetéseknel előnyösen használhatók.

Iskolák számára térképek és táblázatok felhuzását vászonra vagy papírra és ezeken kívül még számcsészakba vágó munkát.

Szükséglet esetén bármely cikkre nézve azonnal szolgálók, — számítások a különleges munkákhoz, — mint Disztáblák, Emléklap és aranykönyveken, rajzokkal, kívánatra izletes stylusban, levéltári okmánygyártók.

Löfkovits Arthur

óras, ékszerész üzlete Debrecen, Piac-u.

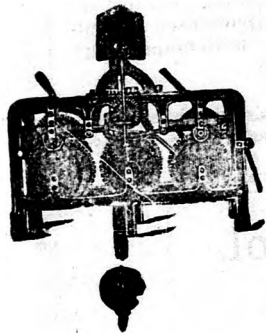
Egyházi készletek, keresztelő edények, urasztali poharak, tányérok,

kannák alkalmi ajándékok

nagy raktára.

A református egyházak szállítója.

Toronyórák

palota-, városházi-, gyári- és lak-tanya berendezését a legelőnyöseb-ben eszközli

Mayer Károly utóda
Müller János
első magyar óragyár

gőzerő berendezéssel
Budapest, VII., Csömöri-u.

50. saját házban.

Képes árjegyzékek és költségvetések bérmentve.

Lukács Vilmos és Testvére

Hatvan-utca 5.

Tető fedési vállalat Eternit aszbeszt csement palával. Aszfalt lemezek egyszerű és kettős ragasztott fedés Facsement tetők készítése. Mindennemű beton és csement munkák. Portland és román csement.

Telefon 308.

A magyar védőegyesület 340—42. számú védőtáblái.

Erős takarék konyha
tűzhelyek edények

mosó facsaró és mángorló

gépek raktára.

Sesztina Lajos

vaskereskedésben

DEBRECEN, Piac-u. 23

Hajdumegyei Népbank

mint szövetkezet.

Ötödik évtársulatát 1908. január elsején nyitotta meg melybe tagok bármikor beléphetnek.

Az intézet tagjainak száma rövid négy évi fenállása alatt 4200-re emelkedett, a kik 16,000 törzsbetétre több mint 800,000 koronát fizettek be, mely összeg az évtársulat tartama alatt 2500,000 korona tőkének felel meg.

A vidéki tagok befizetését megkönnyítjük azáltal, hogy a pénz beküldésére postatakarékpénztári befizetési lapokat díjtalanul adunk.

A törzsbetétek eddig megállapíthatólag 6/-ot jövedelmeznek.

Kölcsönöket a hét bármelyik napján utólag fizetendő legolcsóbb kamat mellett folyósít.

Minden 10 korona kölcsön heti 50 fillérjével visszafizethető, melyben a kamat is befoglaltatik, tehát külön kamatot nem kell fizetni.

Kölcsönöket adunk: 1. A befizetett összeg $\frac{9}{10}$ ere. jéig kezesség nélkül. 2. Kezességi kölcsönöket egy vagy több elfogadható kezes jóállása mellett, még azon esetben is, ha azok nem szövetkezeti tagok. 3. Jelzálog kölcsönöket ingatlanokra való bekebelezés mellett. 4. Zálog kölcsönöket biztosítékul elfogadható értékekre.

Jelentkezések az ötödik évtársulatba való belépésre vagy kölcsön iránt, bármely nap délelőtt vagy délután az épület helyiségében Piac-utca 69. szám, az Ipar- és keresk. kamara épületében eszközölhetők.

Dr. Révi Nándor,
jogtanácsos.

Dr. Brukner Ernő,
elnök.

Ügyvezető választmány:

Dr. Ferenczy Gyula,
elnök.

Hegedüs Sándor.

Grósz Nagy Ferencz.

Baktai EGRY FERENCZ

== harangöntő ==
Kis-Gejőcz, Ungmegye.

A milleniumi kiállításon kitüntetve.

Hódmezővásárhelyen 1904-ben
== arany oklevelet nyert. ==

Ajánlja
harangöntő
mihelyét.

mely a legrégebb és a legjobb hírnevű az országban Teljes szavatosság mellett, szállit

harangokat

bárminő sulyban, nem-tetszőket feltétlenül visszavesz, a költségeket visszatéríti Árjegyzéket bérmentesen küld.

Nagyon sok elősmé-
== ró irat. ==

Novotny Antal

harangöntőde és
vasharanglábgyár

Temesvár - Gyárváros.

Ajánlja magát több évi szavatolás mellett régi harangok újraöntésére, valamint új harangok és teljes harangcsoportok előre meghatározott hangok utáni elkészítésére. Különösen ajánlja saját találmányu új modern átlukasztott

harangjait

melyek felső részükön a hege-düéhez hasonló S alakú nyílásokkal vannak ellátva és azért erősebb, terjedelmesebb és mélyebb hang-

guak, mint régi modoruak. Ily szerkezetű 327 kgros harang hangban egyenlő 461 kgros régi modoru haranggal. Ajánl továbbá fogatható vertvas-koronákat, régi harangok lyet nekkel való újra szerelését és vertvas-harang állványokak. Költségvetések és képes árlapok díjmentesen szolgáltatnak. -- Az 1896 orsz. kiállításon milleniumi nagy éremmel kitüntette.

A „Neumann M.” cég debreceni áruházáról.

NEUMANN M.

cs. és kir. udvari szállító

Debrecen. Fő-tér, a magy. kir. postával szemben.

Áruházában levő mindennemű öltönyök, színre, minőségre és olcsóságra nézve első helyen állanak.

Kizárólag csak a tulajdonát képező eredeti modelljeiszerint készült férfi- fiu- és gyermekruhák vannak raktáron.

Minden darab saját műhelyében, személyes felügyelete alatt készül.

Az ország minden nagyobb városaiban hatalmas fiók-telepek.

Alapított 1845-ben.

Mérték szerint külön osztály

ALAPÍTÁTOTT 1845-ben.